

TH. N. KRABBE PHOT.

FUGLELIVET I NORDVESTGRØNLAND.

IAGTTAGELSER FRA MIT VINDUE

AF

P. FREUCHEN.

Mit Hus i Thule, paa $76^{\circ} 35'$ n. Br., er for Tiden det nordligste paa Kloden; det ligger tilfældigvis nøjagtigt paa samme Breddegrad, hvor vi opholdt os med Danmark-Ekspeditionen, men Fuglelivet er her langt rigere. Stedet, hvor Huset er bygget, ligger ved North Star Bay, og er udvalgt af Læge Th. N. Krabbe til Missionsstation. Han har følgelig navnlig taget hygiejniske Forhold, Vindforhold, Havneforhold osv. i Betragtning, men maaske er det hans ornithologiske Instinkt, der har gjort, at det bedste Sted i Distriktet til at iagttage Fugle netop er Vinduet her.

Jeg bor ved en lille Sidefjord til Walshholme Sound (Havnen) ved en 1 km bred Tange, der forbinder en bredere Halvø med Fastlandet. Paa begge Sider hæver sig stejle 200 m høje Fjælde; lige ovenfor fører en vandrig Dal op til Indlandsisen; selve Stedet er en jævn Slette med et Par Kær og en Del Græs neden for Fjældskraaningerne. Det er et dejligt Sted.

Den første Fugl, vi ser, naar Lyset er ved at bryde frem, er Raven (*Corvus corax*). Den er her hele Vinteren og opholder sig dels ved de aabne Køddepoter paa Isen, dels langs de almindeligt benyttede Færdselsveje, hvor den lever af Hundekskremitter. Da Hundene altid begynder at lette sig om Morgen, naar man kører ud paa Fangst, ligger Isen paa Havnen fuld af Ravneføde, ligesom Kødstykker altid staaer stillet op her. Vi har altid denne Fugl her indtil Marts, naar den følger Isbjørnen paa Fangst. Et Par bygger i Fjældet til venstre for mig og har Æg allerede sidst i April. Lige overfor paa den anden Side af Havnen bor et Par lyse Islandsfalke (*Falco gyrfalco*). Vi har daglig Fornøjelsen af at se de to Familier slaas. Ingen af Fuglene er de stærkeste, men i de 8 Aar, jeg har boet her, har Kampen dog daglig staaet paa, idet Ravnene jager Falkene, naar de er to mod een og omvendt. Naar en af Parterne kommer hjem for nær over til den anden Side, kommer Modstanderen farende som en Trold af en Æske, og Slagsmaalet begynder. Senere hen har Raven Fordelen, da den er først færdig med sine Unger. Falkene respekterer disse, men Raven gør ikke Gengæld, men er meget ond ved Falkeungerne, medens de endnu, efter at kunne flyve, opholder sig ved Reden og fodres af de gamle. Hvorfor de bor her, over 25 km fra de nærmeste Fuglefjælde, vides ikke, da de begge lever af disses Beboere; men vist er det, at de ikke tillader andre at slaa sig ned i de samme Fjælde. Hvert Aar kommer der andre og ser paa Lejlighed ved Siden af, men bliver jaget væk af de først ankomne Par. Om det er de gamle, ved jeg ikke. Indtil Søkongerne (*Mergulus alle*) kommer, lever Falken af Malemukker (*Fulmarus glacialis*), som kommer til Saunders Ø c. 25. April. Falken er her c. 1. Maj.

Saa snart der viser sig aabne Revner i Fjæren, kommer Havlitten (*Pagonetta glacialis*) parvis dukkende op. 6—7 Par holder til her i Havnen, og deres Stemmer: a-an-ga lyder helt fornøjeligt, naar de flyver frem og tilbage langs Land. Naar Søerne oppe i Landet bliver isfrie, flytter nogle derop og bliver der. Her bliver Ungerne, i Modsætning til hvad Manniche omtaler, oppe i Søerne, indtil de rejser. Nogle Havlitpar bliver dog her nede ved det salte Vand; to Reder har jeg set samme Sted tre Aar i Træk, en ved et Elvleje, en lige over en Brink imellem

nogle Græstørv. Hannen opholder sig et Par Dage ved Reden eller uden for og forsvinder saa.

Vi er nu i Begyndelsen af Juni og ser saa jævnlig lige ved Huset baade Bramgæs (*Anser leucopsis*) og Knortegæs (*Anser torquatus*) græsse paa en lille Mose med meget Græs. De flyver snart igen, idet de er paa Vej længere op i Landet til nogle Søer der.

Men vor fineste Fugl, Snegaasen (*Anser hyperboreus typicus*) beholder vi. En dejlig Fugl er den at se paa Vingerne, og majestætisk er den, naar den spadserer paa Sletten. Jeg troede, da jeg kom hertil, at den var sjælden, og bad Eskimoerne om ikke at skyde de gamle. Der yngler i Reglen 4—5 Par i Dalen lige ovenfor, men de kommer i den første Tid daglig herover og spiser. Gæslingerne brugte vi saa nogle af i Skibstiden, idet Skibsfolkene, der altid vil laane Bøssen og paa Jagt, blev vist der over. Ifjor kom midt i Rugetiden et Par hver Dage i 3—4 Dage flagrende rundt paa Stedet og forsvandt derpaa. Rimeligvis havde Ræven taget Æggene. I 1917 havde jeg den Glæde at se Efteraarstrækket her fra Huset. Der var maaske 200 Fugle, der slog sig ned her paa Sletten og lavede et saadant Spektakel, at vi derved blev opmærksomme paa dem. De dækkede en stor Flade, der var helt hvid og mindede mig om Drengaaerne, naar Fiskehandleren hjemme importerede nogle hundrede polske Gæs. Nogle løse Hunde hørte naturligvis ogsaa deres Gækken, styrtede til, og fik Flokken paa Vingerne. De forsvandt bag Fjældet, inden de rigtig var kommet i Orden i Flugten. Det var den 9. September. Ellers plejer Trækket at foregaa bag Fjældene langs Indlandsisen.

Men det var en lille Afvigelse fra den kronologiske Orden. Vi er stadig i Juni, før Isen er brudt op.

Nu kommer Havterne (*Sterna macrura*). Det er vor Yndlingsfugl og den eneste, der af Eskimoerne nogenlunde bevidst fredes, fordi man saa dejligt kan tørre Kød, hvor den bygger. Den æder nemlig ikke paa Land (kaster man derimod et Stykke Spæk i Vandet, tager den det) og holder Ravne og Maager borte. Naar vi ser den første Gang, farer vi derfor alle ud og raaber en Formular til den, som i Oversættelse lyder: »Du lille, som staar stille og basker i Luften, vil du spise et lille Stykke Spæk?« Derefter passer den godt paa vort Kød, der ligger til Tørring paa Klippen. Naar Isen gaar bort, kommer Ternerne ikke ind

paa Havnen, men holder sig ved sine Ynglepladser. Som et lille Bevis paa, hvor højt Eskimoerne staar i Kultur, kan jeg fortælle, at da jeg kom herop, og vi fik en Globus frem, forklarede en af Eskimoerne mig, at Ternerne om Vinteren opholdt sig ved Ildlandet ifølge de nyeste Efterretninger. Er det mon rigtigt?

Medens Isen endnu ligger, har vi ogsaa et Par Kjøver eller to ved Huset. Jeg antager efter Halens Form, at det er *Lestrus parasitica*, men Tarsus og Skafterne paa Svingfjerene følger ikke den Regel, der er opstillet i Salmonsens Leksikon, som er det eneste, jeg har at rette mig efter. De skydes uden Skaansel, da de tager vore Ederfugle ud af Snarerne.

Nu har Snespurven (*Emberiza nivalis*) allerede Æg, og da jeg fodrer den, saa længe den er her, har vi trods ret ugunstige Forhold 8—10 Par lige i Nærheden. Jeg brygger af 10 Pund Malt ad Gangen, og det kan de, naar Ungerne er store, have godt af i c. 14 Dage, men saa er Bunken væk. Et Par ynglede i 1917 i den Stenbunke, der ligger under Thermometerskabet, saa jeg saa jo til dem 3 Gange om Dagen, naar jeg var hjemme. I den varmeste Sommertid forsmaar Snespurven ganske mit Foder, sikkert fordi der er Insekter nok, men hen paa Efter sommeren kommer de i desto større Tal. Den 21. September 1917, efter at vi havde haft 14—15° Kulde i nogle Uger, var her endnu en Snes Stykker. De sidder om Natten paa Stigerne, der hænger paa Luvsiden af Udhuset. For at de kunde have Læ, flyttede jeg Stigerne om paa den anden Side; men det syntes de ikke om, og der blev nu en heftig Strid om Pladserne paa de Spiger, Stigerne havde hængt paa. Altsaa maatte disse tilbage igen. Jeg er ikke helt sikker paa, at det er rigtigt at fortsætte Fodringen saa længe, da sikkert mange af Ungerne bliver her for længe af den Grund; det tyndede svært ud imellem dem. Men netop samtidig saa jeg Falken her ved Huset; maaske den bliver her ogsaa for deres Skyld.

Men tilbage til Foraaret. Hvert Aar, allerede i Maj, kommer der i Smaaflokke paa 5—7 Stykker en hel Del Graasiskener (*Cannabina linaria*); de bliver her et Par Dage, nyder godt af Fodringen og forsvinder. Hvor de bliver af, ved jeg ikke; jeg har aldrig set Æg eller Unger af dem, men da de kommer hertil igen sidst i August, er det vel ikke vanskeligt at regne ud, at de gaar længere Nord paa, saaledes som jeg ogsaa har fundet

det paa den 1. Thuleekspedition¹. Det kan da ikke passe, naar der i Salmonsens Leksikon staaer, at den skal have en Busk at bygge i, for saadanne findes ikke. Mærkeligt nok kommer Graasiskenen af og til her om Vinteren med Sydøststorme, disse Føhnvinde, der midt i Vinterens Hjerte kan give os Tøvejr. Blandt Grønlænderne gaar derfor ogsaa en Fortælling om, at den skulde bore sig ned i Jorden og ligge i Dvale der. Dog har jeg ingen truffet, som selv troede derpaa. Jeg tror kun, at den lyse Race findes her; jeg har da ikke set nogen, jeg vilde antage for den mørke.

En skøn Morgen vaagner vi op ved en Fløjten og Syngen. Det er alle vore Naboer, de smaa Vadere, der melder sig. Stenvender (*Streptopelia interpres*), Præstekrave (*Ægialitis hiaticula*) og Sortgraa Ryle (*Tringa maritima*) optræder i størst Tal, og af dem er igen Stenvenderen den hyppigste; desuden ses nogle enkelte Ryler (*Tringa alpina*) og Selninger (*Calidris arenaria*) og desuden en eller to andre smaa Vadere, jeg ikke kender. Lidt for sig selv, men dog ogsaa i Selskabet, er den Islandske Ryle (*Tringa canutus*). Jeg har liggende Kær paa begge Sider af og bagved Huset. Ved Hjælp af en lille Dæmning har jeg faaet Kæret paa den ene Side til stadig at være oversvømmet, og der vokser nu det dejligste Græs. Jeg sætter saa af og til forskellige Smaadyr, som tages med Planktonnet i en nærliggende lille Sø, ud deri, og nu har jeg derfor en hel Fuglekoloni paa Stedet. Bag Huset risler Vandet ned, og der er i Juli Maaned og tildels i August et rigt Flor af Blomster, blandt hvilke Fuglene holder til. I Yngletiden trækker Sandløberen dog bort, men kommer igen med Ungerne. Af den Islandske Ryle yngler kun et Par ved hvert Kær; et Par holder til her.

Kød kan disse Vadere ikke spise; Spæk, som paa de Tider ligger allevegne paa Jorden, kan de derimod gøre noget ved, og de flokkes derfor om det. Jeg har i den senere Tid opdaget, at Kød, behandlet i en Kødmaskine, rigtig er noget for dem, og de fortærer store Mængder deraf. Hele Sommeren har vi dem løbende her; meget tillidsfulde og løbende ind mellem Hundene, som staaer bundne, er de til megen Glæde for mig.

Saa snart Isen bryder op paa Havnen, hvad der sædvanligt sker den 1. August eller lidt før, indfinder Søfuglene sig. Graamaagen (*Larus glaucus*) og Hvidvinget Maage (*Larus leucopterus*)

¹ Meddelelser om Grønland, Vol. LI, Side 407.

kommer daglig ind og ser efter, om der er noget at gøre, men sejler afsted igen ud til Søkongefjeldene. Ismaagen (*Larus eburneus*), som er den hyppigste før Isens Opbrud, bliver nu sjældnere. Den er graadigere end Graamaagen, eller maaske sporer den blot bedre; i alt Fald fanges den langt hyppigere her paa Havnen af Kvinderne i Rævesakse paa Isen. Tatteratten (*Larus tridactylus*) kommer af og til ind fra Saunders Ø, hvor den ruger.

Ederfuglen (*Somateria mollissima*) har nu Unger og gaar i Vandet med dem. Der ruger temmelig mange i Dalen lige over for mit Hus, og nu slaas Mødrene om Ungerne; det ender altid med, at enkelte faar 12—14 Stykker hver og de fleste slet ingen. Jeg har lagt Mærke til, at Ungerne helst vil være i en stor Flok; hvis derfor en Moder med 3—4 Ællinger møder en anden med 10—12, kan hun være sikker paa, at hendes egne faa søger derhen, hvor der formodentlig er mere Sjøv, selv om dette er paa Bekostning af Nattevarmen. Om Aftenen trækker Ederfugle ud og ind langs Kysten og tværs over den lille Halvø; de kan skydes ret ofte her fra Huset, idet de flyver over dette.

Om Aftenen i denne Sommertid kommer nogle Par Lommer (*Colymbus septentrionalis*) oppe fra Søerne ned paa Havnen, hvor de ligger og skriger uhyggeligt; naar de flyver, lader de derimod kun deres kra—kra—kra høre. Det er vist dem, der ikke har faaet Unger, der kommer herved; Fugle med Unger har jeg nemlig stadig set oppe i Søerne.

Nogle Lomvier (*Uria arra*) — muligvis Hanner — er her ogsaa altid til Stadighed at se, men er det Stormvejr, kommer store Mængder af dem her ind paa Havnen. De ligger saa paa Vandet, til de er drevet helt ned i den ene Ende af Havnen, hvorefter de paa en Gang flyver op til Luvart og igen begynder at drive ad Læ til.

Søkongen (*Mergulus alle*) mindes jeg aldrig at have set herinde. Malemukken (*Fulmarus glacialis*) kommer heller ikke uden særlig Anledning, men driver en død Sæl eller Hvalros ind, er der altid Masser af Malemukker med. Ja, hvis man forankrer et Stykke Spæk lidt ude i Vandet, varer det ikke mange Timer, før de har opdaget det og kommer. Der er dog ellers 40 km til deres Rugeplads, der vender bort her fra Stedet.

Hen paa Efteraaret. inden Fjorden sidst i September fryser til, er de unge Tejster (*Cepphus grylle*) store, og der følger altid en eller to med hvert Isfjeld, der driver ind paa Havnen. Det

er en meget talrig Fugl, men da den lever for adspredt til at kunne tages med Ketsjer, og den ikke er stor nok til at betale et Skud, faar den altid Lov at leve i Fred heroppe. Der dræbes vist af Mennesker her ikke ti om Aaret.

I de sidste Dage, vi har aabent Vand, kommer altid vældige Skarer Havlitter (*Pagonetta glacialis*) trækkende nordfra og slaar sig ned paa Havnen for en halv eller hel Dag. De er meget sky og ikke til at komme paa Skudhold.

Nu er det paa den Tid, at Søkongerne (*Mergulus alle*) derude i Fjeldene ved Kysten rejser bort, og samme Dag, de er borte, har jeg Falken her jagende efter vore Vadere og Sne-spurvvene, der holder til ved Huset. Vaderne er nu forstærkede med Ungerne, men Falken tager mange. Samtidig er Knortegæssene (*Anser torquatus*) udvoksede og kommer hertil, hvor de gaar og græsser, inden de trækker sydover; vi faar saaledes vore Julegæs paa denne Tid; da det imidlertid længe har været Frostvejr, holder de sig godt.

Men snart er det forbi for dette Aar, og vi har kun Ravenen tilbage. Ja, det er dog hændet, i 1911, at vi har set Ryper (*Lagopus mutus*) fra Vinduet; det Aar var imidlertid et Rypeaar: vi fik 1080 paa en Uge. Men siden har der ikke været Ryper at skaffe, hverken her eller andre Steder i Distriktet.

Raven er vor eneste Standfugl, men snart er det jo saa mørkt og Vinduerne forøvrigt ogsaa tilfrosne, saa der ikke er mere at se derfra.

Ja, det var kun i store Træk de almindeligste Ting heroppe; gaar man ud i Marken, er der jo flere og interessantere Arter, som muligvis en rigtig Ornitholog kunde have Udbytte af at komme op og se paa. Hjerterum har jeg, — og saa følger der jo altid Husrum med —, naar det bare ikke bliver en af dem, der slaar for meget ihjel.

Thule, i November 1917.

TILFØJELSE.

Som Følge af, at Skib fra Danmark udeblev, laa ovenstaaende Meddelelse endnu et Aar senere hos Forfatteren i Thule; i et Brev, der paa det Tidspunkt blev vedlagt, gøres nogle Tilføjelser, blandt andet om

FORSKELLIGE ULYKKER, DER HAR RAMT FUGLENE.

Det begyndte i Oktober 1917. Da slog en Flok Tatteratter paa flere tusind Stykker sig ned ved Kap Seddon i Melville-

bugten, radmagre og ude af Stand til at flyve længere. De døde alle, dels af sig selv, dels dræbtes de af Eskimoerne og brugtes til Hundefoder. Hvor de kom fra, ved jeg ikke; Tatteratterne heroppe fløj bort sidst i August.

Sommeren 1918 har været enestaaende i Mands Minde: Kulde og Sne stadig væk. Isen i Melvillebugten og i Fjordene brød ikke op, og Søerne tøede ikke op. Allerede i Juni fandt vi c. 200 Islandsryler døde, sultede ihjel. De andre Rylearter døde ogsaa i stort Tal; Stenvenderen klarede sig bedst, dernæst Præstekraven, men ingen af dem ynglede; ejheller Lommer, Terner eller Havlitter, og Ederfuglene kun paa de yderste Øer, der blev isfri — et stort Tab for Folk, som skulde have Æg. Søkongerne ynglede kun i ringe Antal, eller rettere i forholdsvis ringe Antal. De der ikke ynglede, fløj tidligt bort, som de plejer; de andre rejste den 2. September.

Graamaagen ynglede kun sparsomt, derimod var Lomvierne upaavirkede eller endog meget talrige, og det samme gjaldt Tejsterne.

Men alt i alt var det i alle Retninger en bedrøvelig Sommer.

Mærkeligt nok ynglede der her et Par Stenpikkere (*Saxicola oenanthe*), en Fugl, som jeg aldrig før har set heroppe. De havde Rede i et tomt Vinterhus og fik fire Unger, der alle kom paa Vingerne.

Som Kuriosum kan endelig meddeles, at vi har haft en Snespurv her ved Huset indtil 15. November; da havde vi Snestorm, og senere har vi ikke set den. Det er godt klaret, naar man betænker, at Solen forsvinder her den 19. Oktober, og vi har haft $\div 39^{\circ}$ C. Vi har ikke fodret den, da vi intet ejer af Planteføde efter 2 Aars Udeblivelse af Skib, men den har naturligvis nydt godt af Læ under Tagskægget.

Thule, 21. November 1918.
